

Almázia

Banská Štiavnica Mesto kultúry 2019

Kultúrna príloha

3. júl 2019
číslo 13.

samostatne
nepredajné

Kultúra umožňuje uvedomiť si podstatu

Projekt Mesto kultúry, vďaka ktorému Štiavnica žije v tomto roku Almáziou, je výsledkom zámeru Fondu na podporu umenia finančne podporovať slovenské mestá v rozvoji kultúry a v jej priblížení miestnym obyvateľom. S riaditeľom Fondu Jozefom Kovalčíkom sme sa zhovárali o tom, prečo by kultúra mala byť v centre záujmu.

Prečo je dôležité podporovať slovenské mestá v rozvoji kultúry a priblížiť ju miestnym obyvateľom a návštevníkom?

Základným poslaním Fondu na podporu umenia je to, aby sme kultúru sprostredkovali čo najväčšiemu množstvu ľudí. Ale tých dôvodov, prečo vznikol projekt Mesto kultúry, bolo viacero. Ten hlavný je dostať kultúru v danom meste do centra záujmu, aby sa ľudia zamysleli aj nad inou dimenziou života, než je každodennosť. Zároveň sme chceli motivovať mestá k spolupráci s neziskovým sektorom a podporiť zdravú súťaživosť miest, pretože ich môže výrazne posunúť dopredu.



Aký význam má dostať kultúru do centra záujmu?

Kultúra dokáže sprostredkovať zážitky a inšpirácie, ktoré iné oblasti nemajú šancu sprostredkovať a na ktoré v každodennosti nemáme čas. Tie zážitky sú väčšinou spoločné a to utužuje komunitu, dokáže ju posúvať ďalej. To sa týka kolektívnej úrovne, no aj na individuálnej je to podobné. Jednoducho umenie a kultúra otvárajú otázky zmyslu života a motivujú ľudí zamyslieť sa nad tým, kam smerujeme a čo je v živote podstatné.

Niekd ste spomínali, že predstavy umelcov o kultúre a o kvalitnom umení sú hlboko zakorenené a ťažko sa s nimi hýbe. Kam by ste ich chceli pohnúť?

Jednou z tých predstáv je to, že kvalitná kultúra je tá nedostupná, kvalitná kultúra je tá, ktorej celkom ľudia nerozumejú, ktorá je komplikovaná, zložitá a tak ďalej. Niektorí si naivne myslia, že ak väčšina ľudí napríklad pri pohľade na výtvarné dielo má pocit, že tomu nerozumie, tak ide o pravé umenie. Nemyslím si, že kvalitné umenie je len to, čo je sofistickované.

Riaditeľ FPÚ Jozef Kovalčík v Meste kultúry 2019, foto: L. Lužina

Pleta sa vracia na Starý zámok

Od roku 2019 sa Banská Štiavnica spája s novým prívlastkom. Ako prvé mesto na Slovensku získala titul Mesto kultúry. Rok 2019 je zároveň rokom sedemdesiateho výročia vzniku podniku Pleta. Pri tejto príležitosti Slovenské banské múzeum v spolupráci s bývalými a súčasnými zamestnancami banskoštiavnických textilných podnikov pripravuje výstavu Príbeh značky PLETA. Spoločný projekt má ambíciu priblížiť verejnosti bohatú históriu textilnej výroby v Banskej Štiavnici, spojenú najmä s existenciou podniku a módnou značkou Pleta trvajúcou viac ako štyri desaťročia. Zároveň je návratom témy textilnej výroby do múzea a na Starý zámok.

Oslavy výročia 200 rokov textilného priemyslu v Banskej Štiavnici

boli zároveň oslavami 10 rokov existencie n. p. Pleta. Konali sa od 1. do 6. septembra 1959. Výročie a podujatia usporiadané počas jeho osláv propagovali plagáty,

(celoštátny i miestny), televízia a tlač. Boli prítomní zástupcovia Československej televízie, kópia 16 mm farebného zvukového filmu putovala aj do n. p. Pleta. Vo všetkých kinách o oslavách informoval kinožurnál. Fotodokumentáciu ich priebehu zabezpečil Sergej Protopopov. Vznikol z nej samostatný album fotografií.

Pri príležitosti osláv vyšla brožúra 200 rokov textilného priemyslu v Banskej Štiavnici a v priestoroch Mestského múzea na Starom zámku (v priestoroch, kde je dnes výstava Kalvária v azyle) bola 1. septembra 1959 inštalovaná rovnomenná výstava. Jej návštevníci mohli vidieť staré pletiarenské stroje, fotografie a archívne dokumenty týkajúce sa histórie textilnej výroby v Banskej Štiavnici.

Vydarená módna prehliadka

V dňoch 24. a 25. mája 2019 sa na Starom zámku uskutočnil 22. ročník Festivalu kumštu, remesla a zábavy. Najviac navštevovaným podujatím v rámci jeho programu bola módna prehliadka značky



Výstava 200 rokov textilného priemyslu v B. Štiavnici,
fotoarchív SBM

k jubileu boli zhotovené aj medaily, firemný odznak, tiež zlaté groše, záložky do kníh a pod. V Banskej Štiavnici a niekoľkých väčších mestách boli vo výkladoch obchodov aranžované výstavy výrobkov z produkcie podniku. Propagáciu zabezpečovali aj rozhlas

Pleta. Pripravila ju Beáta Lazarová, v zákulisí jej sekundovali bývalé kolegyne – módné návrhárky Iveta Petrikovičová, Jozefína Šluchová, Eva Suchá, Alena Jakobová a Jana Bolyová. Za SBM pri jej príprave spolupracovala Mgr. Katarína Chrústová. Módna prehliadka bola



Z módnjej prehliadky na Starom zámku, foto: L. Lužina

výnimočná tým, že predvádzané modely boli z produkcie bývalého podniku Pleta a zároveň tým, že ich predvádzali bývalí manekýni a manekýnky Plety. Na móle sa stretli Miroslav Kyjovský, Ľubica Rudinská, Ing. Vítazoslav Lazar, Bc. Tomáš Lazar, Ivana Fritzová (r. Hajduová), Dagmar Dirbachová (r. Ďuricová), Renáta Brnáková a ich mladší kolegovia, súčasní nasledovníci. Profesionálne líčenie zabezpečili: Michaela Budinská, Zuzana Esterházyová a Monika Felbrová. Akciu sledovalo viac než 150 osôb, mnohí ďalší sa do sály nedostali. Možno prídu na najbližšiu prehliadku – bude už čoskoro...

Čo návštevníci výstavy vidia?

Od januára 2019, keď sa Banská Štiavnica stala Mestom kultúry 2019, pracujeme na výstave o Plete. Už čoskoro jej návštevníci v atraktívnych priestoroch Starého zámkuvidia okrem tradičných výstavných panelov (s textami

a fotografiami) aj zaujímavé trojrozmerné predmety. Úvodná časť expozičného priestoru priblíži predchodcov podniku Pleta. Za ňou začne stručný exkurz do histórie podniku, doplnený o sondu do podnikovej kultúry a života jeho zamestnancov. Nasledujúca časť sa bude venovať výrobnému procesu a sortimentu – aj prezentáciou vybraných modelov. Prehliadka je doplnená o vystavené funkčné stroje z konfekčnej dielne. Sú najmä z banskoštiavnických textilných podnikov a väčšinu z nich múzeu darovala firma Svetro, s. r.o.. Niekoľko strojov, ako aj množstvo ďalších predmetov je zapožičaných od pána Ľubomíra Svetlíka (firma Mirador). Druhá výstavná miestnosť má upriamiť pozornosť na človeka – zamestnanca podniku Pleta. Miestnosť je určená aj na prezentáciu filmových dokumentov ako súčasť prehliadky, resp. ako doplnku pri plánovaných výchovno-vzdelávacích aktivitách, ktoré v priestore výstavy bude možné v budúcnosti realizovať.

Pleta sa vracia na Starý zámok

O Plete vznikne aj film

Na konci prehliadky výstavy Príbeh značky PLETA je plánované premietnutie krátkeho dokumentárneho filmu. Jeho vznik umožňuje kooperácia tvorcov výstavy s projektom FILMOVÝ ATELIÉR (jeden z projektov Mesta kultúry 2019). Vzniknuté dielo má mať približne 7 minút. Jeho súčasťou bude sprievodné slovo bývalých zamestnancov Plety a obrazový a filmový materiál. Tvorcom projektu sa podarilo získať cenný historický filmový materiál pochádzajúci od Jaroslava Vanča – fotografa a zamestnanca propagačného oddelenia podniku a Mikuláša Müllnera, od polovice sedemdesiatych rokov 20. storočia zamestnaného vo výpočtovom stredisku n. p. Pleta. Práve on uschoval filmový materiál Jaroslava Vanča a následne ho poskytol pre potreby projektu Mesto kultúry 2019. Prostredníctvom FILMOVÉHO ATELIÉRU, najmä vďaka jeho hlavnému lektorovi Marekovi Šulíkovi, boli filmy digitalizované. Časť z nich bude použitá aj pri výrobe spomenutého krátkeho dokumentárneho filmu. Všetky záznamy budú poskytnuté Slovenskému banskému múzeu, kde budú archivované a využívané na študijné účely.

Záleží na nás, ako naložíme s bohatou históriou textilného priemyslu v Banskej Štiavnici

Výstava Príbeh značky PLETA je súčasťou projektu Banská Štiavnica 2019: Renovácia identity. Je jedným z výstupov širšie koncipovanej úlohy Dokumentácia a prezentácia dejín textilného priemyslu v Banskej Štiavnici. Úloha je výsledkom dohody o spolupráci, uzavretej v apríli 2016, medzi zástupcami Slovenského banského múzea, Mesta Banská Štiavnica a bývalými zamestnancami podniku Pleta.

Za krátky čas niekoľkých mesiacov sa podarilo nájsť spôsob, ako projekt financovať, vytvoriť pries-

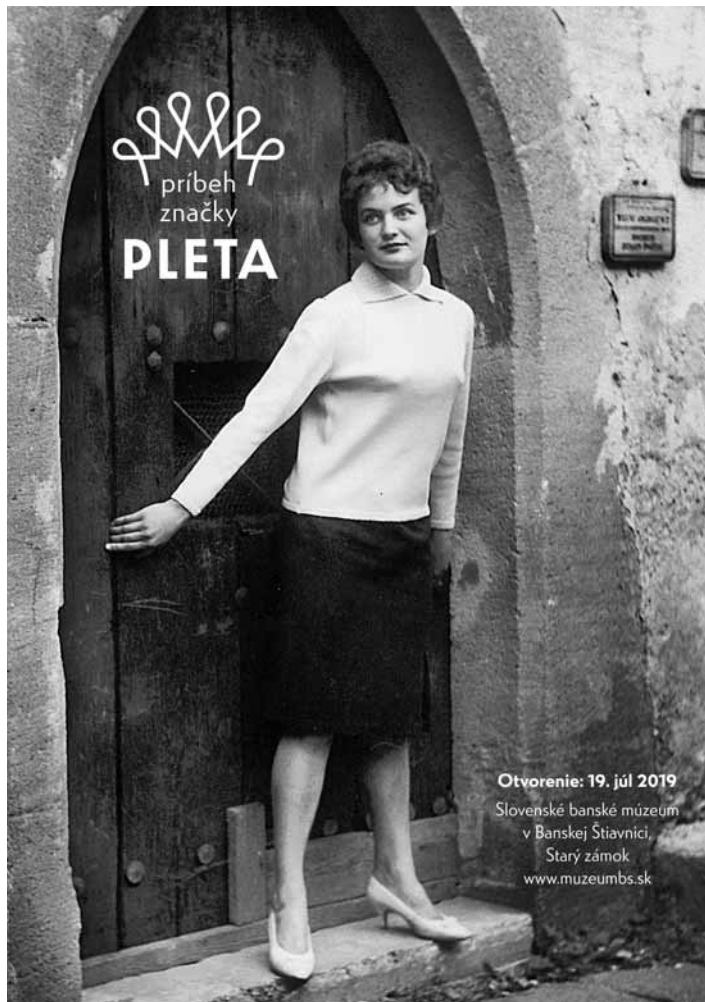


Filmovanie v priestoroch podniku Svetro,
foto: M. Müllner, fotoarchív SBM

tor na jeho prezentáciu v priestoroch a podmienkach SBM, vytvoriť koncept výstavy, získať zbierkové predmety, najmä však zapojiť verejnosť – pamätníkov.

Výstavou sa projekt nekončí,

práve naopak, boli by sme radi, keby ho aj verejnosť chápala ako prvý krok, po ktorom majú nasledovať ďalšie. Krok, ktorým sme „dali veci do pohybu“ a dokázali, že naše spoločné úsilie má zmysel.



Ďakujeme všetkým, ktorí sa doteraz zapojili.

Ďakujeme všetkým, ktorí sa zapojili do spolupráce pri príprave výstavy o Plete. Najmä pri zbere informácií, fotografických materiálov a trojrozmerných predmetov: Eve Bačíkovej, Ľubici Balážovej, Jozefovi Bálikovi, Danielovi Beňovicovi, Mgr. Lucii Binderovej, Ľudmile Blaškovej, Jane Bolyovej, Ing. Jánovi Čamajovi, Mgr. Ivane Čengerovej, Jozefovi Čížovi, Márii Dobrovičovej, Antonovi Drímajovi, Ľudovítovi Freigertovi, Ing. Vladimírovi Gašparovi, Mgr. art. Larise Gombárovej, Mgr. Anne Gruskovej, Mgr. Tomášovi Chrienovi, Mgr. Kataríne Chrústovej, Valérii Inglotovej, Alene Jakabovej, Helene Joklovej, Ing. Miroslavovi Jauschovi, Alene Kmetíkovej, Adine Knapekovej, Adriane Knapekovej, Kataríne Kováčovej, Ing. Jánovi Kovárovi, Janke Krippnerovej, Milanovi Kubinskému, Stanislavovi Kukovi, Miroslavovi Kyjovskému, Ing. Ladislavovi Kyselovi, Alexandrovi Ladzianskemu, Lýdii Ladzianskej, Jánovi Ladzianskemu, Viere Laukovej, Jánovi Laukovi, Beáte Lazarovej, Ing. Vífazoslavovi Lazarovi, Janke Luptáckovej, Mgr. Milanovi Maďarovi, Ivanovi Marušincovi, Ing. Anne Melichovej, Mikulášovi Müllnerovi, Jozefovi Osvaldovi, Veronike Pachingerovej, Paulíne Pálovej, Tatiane Pastierovej, Alžbete Pecherovej, Ivete Petrikovičovej, Júlii Petrušovej, Mgr. BcA. Lukášovi Rohárikovi, Pavlovi Ružiakovi, Helene Schneiderovej, Helene Spišiakovej, Eve Suchej, Ľubomírovi Svetlíkovi, Jozefíne Šluchovej, Márii Šorecovej, Vladimírovi Štirblovci, Adele Šubovej, Margite Šuhajdovej, Jane Tenklovej, Jane Tokárovej, Ing. Jánovi Totkovičovi, Ing. Márii Zorvanovej, Elene Zupkovej, Dane Žemberovej.

Výstavu Príbeh značky PLETA otvoríme už čoskoro, 19. júla 2019, na Starom zámku o 17:00 h. Ste srdečne vítaní!

Daniel Harvan, SBM

Kalendár podujatí

Festival DREVO+

piatok 5.7 o 15h do 7.7 do 16h

Areál budovy Hájovne
Nad rozgrundom 1, B. Štiavnica
Slávnostné uvedenie diel malej architektúry, architektonických zoskupení Woven, Haus, Cr-momani, workshop, koncerty. Vstupné dobrovoľné

Prázdniny na Klingeri

pondelok 8.7 – streda 31.7

Berggericht, Nám. sv. Trojice 10/6, B. Štiavnica
Výstava prostredníctvom archívnych, dokumentárnych a reportážnych fotografií od rôznych autorov približuje kultúrno-spoločenský a športový život na prírodnom kúpalisku Klinger od roku 1940 do roku 1970.

Pusť ju k vode (Červená Studňa)

utorok 16.7 od 13:00 do 18:00

Hájovňa, Červená Studňa
Mestská knižnica sa vydáva za svojimi čitateľmi ku atraktívnym miestam a prináša so sebou aj zbierku zaujímavých kníh, hostí i občerstvenie pre tých, ktorí si nájdu čas na dobrú literatúru a chcú sa porozprávať na témy s ňou súvisiace. O 17.00 nás čaká autorské čítanie a debata so spisovateľom Lacom Keratom nielen o jeho novej knihe, ale aj o tom, ako sa mu darí na rezidenčnom pobyte v Banskej Štiavnici.

Pusť ju k vode (Počúvadlo)

streda 17.7 od 13:00 do 18:00

Jazero Počúvadlo
Mestská knižnica sa vydáva za svojimi čitateľmi ku atraktívnym miestam a prináša so sebou aj zbierku zaujímavých kníh, hostí i občerstvenie pre tých, ktorí si nájdu čas na dobrú literatúru a chcú sa porozprávať na témy s ňou súvisiace. O 17.00 nás čaká autorské čítanie.

Bližšie informácie o podujatiach na www.facebook.com/almaziastiavnica,
www.almaziastiavnica.sk

Kultúra umožňuje uvedomiť si podstatu

←1 Tým ale nechcem povedať, že vo vysokej kultúre alebo v niektorých oblastiach nie je potrebné spracúvať aj veľmi náročné témy, otvárať ich a tvoriť nejaké komplexné diela. U nás je veľmi zakorenená predstava, že robiť niečo, čo je zrozumiteľné širšiemu publiku, je zlé, ba dokonca zradou umenia. Tento zaužívaný stereotyp však nie je správny. Ja môžem byť zrozumiteľný a zároveň sprostredkovať nejakú hĺbku. A myslím si, že skúsenosť s oslovením širšieho publika sa umelcom páči a že začínajú inak premýšľať o tom, čo tvoria a akým spôsobom.

A keď sa na to pozrieme z pohľadu ľudí, ktorí sa doteraz nevenovali umeniu? Ako by si k nemu mohli nájsť cestu?

Predovšetkým treba skúsiť

navštíviť niektoré z podujatí. Prekonať v sebe hanblivosť a rôzne iné predsudky. Aj ja keď som po prvý raz išiel do opery vo Viedni, cítil som sa úplne stratene, keď som videl ten luxus a všetko dookola. A verím, že často sa ľudia obávajú ísť na výstavu alebo na nejaké divadelné, tanečné alebo hudobné predstavenie, lebo majú pocit, že tomu nebudú rozumieť. Ale pritom stačí iba raz prekonať tú bariéru. A potom sa pýtať. Mnohí umelci často chcú svoje veci vysvetľovať, ale ľudia sa ich nepýtajú. A tiež je dobré si občas niečo prečítať z tejto oblasti. Najmä ak chcete niektorým témam porozumieť do väčšej hĺbky. No ja mám rád diela, ktoré dokážu komunikovať s divákom tak, aby nebolo potrebné mať nejaké špeciálne vedomosti. Ale zasa, keď tomu porozumiete hlbšie, odhalia sa vám širšie dimenzie. Ako keď

počúvate nejakú skladbu od Bélu Bartóka, môže sa vám to páčiť, aj keď neviete, v akých súvislostiach tvoril, na čo reagoval, aké motívy používal. No ak chcete tomu rozumieť hlbšie, tak potrebujete vedieť viac. Ale to neznamená, že sa vám to nemôže páčiť aj bez toho.

Ako sa, podľa vás, zatiaľ darí Almázii približovať kultúru Štiavničanom?

Bol som na prezentácii doterajších podujatí a zoznámil som sa aj s ďalšími pripravovanými projektmi a mám pocit, že sa to darí. Som rád, že sa predstavitelia mestskej a nezávislej kultúry do toho pustili. Ide im to výborne a podľa mňa to posunie ďalej aj samotných umelcov.

Za rozhovor ďakuje Alica Hrnčíriková, Gashpar Creative

Prázdniny na Klingeri

Klinger bol nielen centrom športového plaveckého života, ale aj centrom kultúrno-spoločenského diania v Banskej Štiavnici. Na Klingeri prežili svoje letné prázdniny i dovolenky viaceré generácie obyvateľov mesta. Každú nedeľu sa tu konali plavecké preteky, vodnopólové zápasy, súťaže v skokoch

do vody, vystúpenie krasoplavkyň, a to všetko za početného záujmu divákov, obyvateľov Banskej Štiavnice. Raz v roku sa uskutočnila aj vychýrená Benátska noc, keď na jazere plávali pramice osvetlené lampiónmi, konala sa tanečná zábava pri živej hudbe, ktorá vyvrcholila atraktívnym ohňostrojom.



Pán Nemeškürty /prezývaný Pino/ pri tréningu, r. 1964, foto: z archívu V. Nemčoka st.

Výstava prostredníctvom archívnych, dokumentárnych a reportážnych fotografií od rôznych autorov približuje kultúrno-spoločenský a športový život na prírodnom kúpalisku Klinger od roku 1940 do roku 1970. Kolekciu veľkorozmerných fotografií dopĺňajú aj spomienkové výpovede pamätníkov. Projekt je postavený nielen na samotnej expozícii ale aj na aktivizácii obyvateľov mesta, preto jeho súčasťou bude aj beseda s verejnosťou, pamätníkmi a seriál o už nežijúcich osobách, legendách klingerského športového diania v Štiavnických novinách. Ide o úžasných ľudí, ktorí v minulosti preslávili Banskú Štiavnicu, a na ktorých sa niekedy neprávom zabúda, zaslúžia si aspoň takúto spomienku.

Výstava bude sprístupnená verejnosti v priestoroch Berggerichtu na Námestí sv. Trojice 10/6 v B. Štiavnici a potrvá od 8. 7. do 30. 7.

Hubert Hilbert

Medzikultúrna výmena

Cesta z Arizony do Banskej Štiavnice trvá nekonečné hodiny. Najskôr 11 hodín v lietadle s prestupom v ekonomickom centre Frankfurtu nad Mohanom a následne 4 hodiny autom z Viedne na stredné Slovensko. Hluk veľkomesta strieda prázdna slovenská diaľnica a na jej závere nočná horská prémia po kľukatých zákrutách cez Hodrušu Hámre. Keď krátko po polnoci Marilou Schultz vystúpila z osobného auta v centre mesta, kde má stráviť celý jún, videla len prázdne ulice a historické fasády. Už druhý deň ju však čakalo privítanie od organizátorov jej rezidenčného pobytu, ktorí si túto

vzácnu osobu a virtuóznu tkáčku pozvali v rámci programu TROJICA AIR. Veď v programoch Mesta kultúry 2019 má ísť práve o spoznávanie niečoho výnimočného, nového a neznámeho, o vzájomné obohacovanie sa a kultúrnu výmenu. Projektom Marilou Schultz sa tieto ambície dokonale naplnili.

Marilou pochádza z kmeňa Navaho. Narodila sa v mestečku Leupp v Arizone, na území rezervácie kmeňa Navaho, z matkinej strany pochádza z klanu Tabaaha (Vodný okraj) a z otcovej strany z klanu Tsi'naajinii (Ľudia čierneho dreva). Tkať začala ako sedemročná, pokračujúc v rodinnej



Marilou Schultz, foto: Ján Viazanička



Pri tkaní v ateliéri TROJICA, foto: archív B. Stanice

tradícii, ktorá sa vinie cez viac ako päť generácií. Marilou tká tradičné aj súčasné Navaho prikrývky a koberce a používa pri tom prírodnú ovčiu vlnu. Je známa svojou precíznou technikou, nesymetrickými vzormi a svojim experimentálnym prístupom k zaužívaným Navaho obrazcom a farbám.

Prvou dôležitou úlohou v rámci autorkinho pobytu bola stavba dreveného tkáčskeho rámu, na ktorom počas júna vznikalo jej nové textilné dielo. Výrobu štiavnického rámu inšpirovali historické čiernobiely fotografie, na ktorých Navaho tkáčky tkajú v exteriéroch (suché a teplé podnebie to umožňuje) na rámoch zhĺbených z konárov stromov. Už samotný rám vytvára vizuálne

silný prvok, ktorý drží celú budúcu tkaninu/textíliu pokope. Musí byť stabilný a spoľahlivý. Sama autorka poznamenala, že jej stará mama tkala práve na takomto ráme – artefakte. Ten štiavnický pre Marilou vyrobil štiavničian Július Lišaník bez použitia jediného klinca. Dubové konáre, ktoré ostali po poslednej májovej silnej búrke popadané na zemi tak dostali druhú šancu, iný zmysel. Marilou tká vertikálne, začína pri zemi a motív buduje bez akejkoľvek skice, nápovedy priamo na natiahnutej osnove. Aj tu vidíme rozdiel medzi našou stredoeurópskou tradíciou, ktorá pri tkaní sleduje predkreslenú predlohu, bez väčších možností počas samotnej tvorby meniť kompozíciu či farebnosť. → 7

Nový kultúrny priestor na mape mesta

Nestáva sa v Štiavnicí tak často, aby sa tu otvárala nová galéria venovaná súčasnému umeniu a komunitný priestor zároveň. Bývalé šatne sú od mája 2019 PARTER BSC, kde nájdete okrem umenia aj šport.

Presne pred rokom, koncom júna 2018, odsúhlasili poslanci Banskobystrického samosprávneho kraja vo verejnom hlasovaní zámer občianskych združení Bakomi a Štokovec, premeniť nevyužívaný a prázdny objekt dostavby gymnázia na ulici A.Gwerkovej-Göllnerovej 6 na kultúrno-edukačný projekt otvorený verejnosti. Občianske združenie Bakomi, ktoré prevádzkuje súkromnú základnú školu a občianske združenie Štokovec, priestor pre kultúru, venujúce sa už 10 rokov organizovaniu kultúrnych projektov, umeleckých rezidencií a výstav, začali v nových priestoroch pracovať od školského roku 2018/2019.



z fotografickej práce Wikusa de Weta

Štokovec v priestoroch bývalých školských šatní na prízemí tejto budovy otvoril v polovici mesiaca máj nový, verejný priestor s názvom PARTER BSC. Otvorený je vo štvrtok a piatok od 13tej do 17tej a počas víkendov od 14tej do 18tej. V jarných mesiacoch sa tu uskutočnilo ešte v provizórnych podmienkach niekoľko verejných workshopov, ktoré boli súčasťou projektov Mesta kultúry. S verejnosťou tu pracovali známy ilustrátor Juraj Horváth aj animátorka

Daniela Krajčová. Zázemie tu našiel architekt Jakub Kopec, ktorý so skupinou študentov architektúry Vysoké školy výtvarných umení riešili malé intervencie v zóne Povrazník. "Otestovali sme si, že priestor je dostatočne veľký aj na výstavy, že jeho umiestnenie v prízemí je kľúčové. Vieme ho otvoriť do záhrady, vieme ho postupne prepájať s exteriérom. Vyžaduje si to malé stavebné úpravy povrchov, začistenie priestoru, vymalovanie, nové osvetlenie aj okná. Predsa len si tu nebudeme prezúvať papuče ale chceme tu vystavovať hodnotné umelecké diela a pozývať do priestorov hostí aj divákov," hovorí iniciátor projektu, vizuálny umelec a vysokoškolský pedagóg Doc. Mgr. art. Svätopluk Mikyta.

"Prvou skutočnou výstavou, ktorú sme sa tu rozhodli hosťovať je symbolicky projekt mapujúci život a prácu Alžbety Gwerkovej-Göllnerovej, dôležitej osobnosti, ktorá posledné roky svojho života až do tragickej smrti v Kremničke v roku 1944 prežila v Banskej Štiavnicí,"

doďáva Mikyta. Priestor s názvom PARTER BSC (BSC odkazuje na názov rezidenčnej platformy Banská Stanica Contemporary, ktorá je situovaná na treťom podlaží v nových priestoroch) nie je len galériou, kde sa návštevník stretne s vizuálnym umením. Je najmä prvým testovacím verejným prostredím pre diela, ktoré v Banskej Štiavnicí vytvorila umelci a umelkyne v rámci svojich rezidenčných pobytov. "Netúžime mať galériu, kde sa vystaví umenie vznikajúce v ateliéroch



pohľad do galérie PARTER BSC s výstavou Žena novej doby o Alžbete Gwerkovej-Göllnerovej, foto: Lukáš Rohárik

v Bratislave, Prahe či Budapešti. Vždy sme chceli najmä podporovať vznik nových diel práve tu, v Banskej Štiavnicí," hovorí Mikyta, sám aktívny vizuálny umelec.

V druhej polovici roka kultúry nás ešte čaká 5 rezidencií vo formáte EDU AIR. Ten je špeciálny tím, že pozvaný umelec či umelkyňa popri práci na vlastnom projekte počas pobytu v Štiavnicí zorganizuje viacero verejných workshopov, diskusií či výstav. Tie sa odohrajú práve na tejto novej adrese. Verejnosť sa môže tešiť už v auguste na Wikusa de Weta, fotografa z Johannesburgu, Anabelu Žigovú, konceptuálnu autorku, umeleckú skupinu Comunita Fresca venujúcu sa monumentálnej maľbe v architektúre, Janu Bernartovú, ktorá experimentuje s farbou alebo Slávkou Ondrušovou, venujúcu sa kresbe a šperku, ktorá pre Štiavnicu pripravuje zážitkové kurzy kresby v tme. Popri sérii workshopov bude PARTER BSC plne obsadený aj krátkodobými výstavami ale aj spolupracami s hosťujúcimi projektami. Začiatkom augusta sa tu uskutoční týždenný medzinárodný workshop dizajnérov, architektov a umelcov DE/POSIUM organizovaný platformou crafting plastics! studio. Prvý októbrový víkend zas v priestore odštartujeme odbornou konferenciou prvý festival Milana Adamčiaka (tento známy konceptuálny autor venujúci sa súčasnej experimentálnej hudbe a špeciálne vizuálnym partitúram posledné

roky života žil v blízkosti Štiavnic v Banskej Belej), ktorý v rámci aktivít Mesta kultúry spolu s nami organizuje Cluster ensemble. A pre tých, ktorí dajú pred umením prednosť športu avizujeme, že každú nedeľu počas letných prázdnin budeme od 17:00 do 18:00 v priestoroch galérie PARTER BSC cvičiť jogu. Cvičenie bude viesť Mariia, dobrovoľníčka Kalvárskeho fondu, ktorá prišla na rok z Ukrajiny do Banskej Štiavnic v rámci európskeho programu Erasmus+. V čase otváracích hodín galérie PARTER BSC bude verejnosti prístupný aj tenisový kurt. Okrem toho okolie PARTERA BSC postupne prejde malými úpravami tak, aby sme si vedeli na terase posediť s dobrou knihou v ruke a aby sme mali zo zelene nielen pôžitok, ale aj úžitok.

"Naším cieľom je spolu s hlavným partnerom projektu, Banskobystrickým samosprávnym krajom, areál otvoriť ľuďom. Cítíme spolu s kolegami z Bakomi, že takáto plocha v centre mesta by mala byť k dispozícii práve jeho obyvateľom. Či už si tu do záhrady prídete posediť alebo zjídete do galérie na výstavu alebo si zahráte tenis, mali by ste mať možnosť užiť si tento priestor kultivovane a na úrovni, bez tlaku akýchkoľvek investičných podnikateľských zámerov," doďáva Svätopluk Mikyta.

autorka textu: Zuzana Bodnárová / Štokovec, priestor pre kultúru

Medzikultúrna výmena

← 5 Marilou sa pri tkaní necháva viesť vlastnou skúsenosťou a predstavivosťou. Počítanie v pamäti, rozloženie motívov vo formáte, smerovanie farieb, to všetko prebieha výlučne v hlave autorky, bez akejkoľvek nápovedy. Profesia učiteľky matematiky, ktorej sa doma venuje, nachádza v takejto práci mozgu oporu. Tkanie vo vertikálnej polohe má praktický význam. V domácnostiach nezaberá rám veľa miesta, neblokuje jednu miestnosť a môže byť prisunutý k stene.

Počas pobytu sa Marilou venuje projektu, ktorý prepája tkanie, ako jednu z najstarších ľudských technológií, s najnovšou, počítačovou technológiou. Obe fungujú na tom istom princípe – na binárnom kóde. Vytkávaný vzor vzniká prelínaním osnovy a útku, čo je v princípe binárnym kódovaním – priadza sa môže nachádzať iba pred alebo za osnovou. Toto robí z tkáčskeho rámu najstarší digitálny stroj. Na základe tejto spoločnej črty vzniká projekt, v ktorom Marilou tká tapisériu, ktorá vychádza z algoritmov, ktoré poháňajú finančnú burzu. Viac ako 70% svetového trhu je kontrolovaného superrýchlymi algoritmi, ktoré spolu neprestajne interagujú, kupujú a predávajú naše bohatstvo. Vzájomnou reakciou sa algoritmy stávajú komplexnejšími a zložitejšími, ľudstvo im postupne prestáva rozumieť a stráca schopnosť ich čítať. V roku 2010 sa stala zvláštna vec: algoritmy sa začali správať nevypočítateľne a vymazali 9% objemu všetkých peňazí, s ktorými burza obchodovala. Táto udalosť vošla do dejín ako Flash Crash. Algoritmy, ktoré boli zodpovedné za Flash Crash nikto nenaprogramoval, vznikli samé od seba, nekontrolovanou mutáciou. Tieto zdivočelé algoritmy prichádzajú z autonómneho sveta, ktorý vzniká za hranicou ľudskej kontroly. Vzory na starobyľných tkaninách zobrazovali väčšinou veci neviditeľné, spirituálne a posvätné, záznamy zo svetov mimo ľudskej dimenzie a vedomia. Podobne aj projekt



Tkáčsky rám vyrobený špeciálne pre rezidentku,
foto: archív B.Stanice

Marilou zobrazuje obrazce, ktoré vznikli mimo ľudskej mysle, v rovine akejsi technologickej virtuálnej spirituality.

Pre verejnosť bolo kultúrne pozadie autorky a jej umenie nesmierne zaujímavé. Aj preto sme pripravili 3 dňový, intenzívny workshop tradičného tkania, ktorý sa uskutočnil od piatku 21.júna do nedele 23.júna. 10 prihlásených záujemkyň (8 mladých štiavničaniek, jedna vyučená tkáčka zo Zvolena a jedna profesionálna reštaurátorka textilu z Bratislavy) sa zoznámilo s technikou tradičného Navaho tkania na ráme, ale aj s technológiou spracovávania vlny a jej farbenia. Pre potreby workshopu Marilou priviezla vlnu v dvoch veľkých kufroch priamo z Arizony. Pochá-

dza z "churro" ovce, ktorá sa ináč nazýva aj "navaho churro" ovca. Vyznačuje sa dlhým vlasom a do Arizony ju v 16. storočí priviezli španielski dobyvatelia. Jej prírodný bžový vlas tkáčky farbila do rôznych odtieňov žltej, hnedej, s použitím rastlinných prvkov, modrej s použitím indiga. Za najkomplikovanejšie sa považovalo farbenie do červenej. Navaho tkáčky testovaním a experimentovaním zistili, že ak nazbierajú z rastlín opuncii malých chrobáčikov (tzv.cochineal) vysušia ich a vyvaria s vlnou v železnom kotli, získajú v palete farieb takú, ktorá im chýba – červenú. Tieto a ďalšie informácie zaujali účastníčky workshopu natoľko, že z plánovaných 4 hodín v ateliéri tu strávili prakticky celý víkend. Pomalá

rukodielňa, koncentrovaná práca, sa pre všetky stala akousi meditáciou, úplne poprela rýchly, digitálny svet za dverami "dielne". Pripomenula nám, že stretávanie sa našich starých mám pri páračkách či inej spoločnej činnosti bolo aj utužovaním komunity. Počas práce sa vymieňali informácie, klebetilo sa, ale práca, ktorá mala byť urobená bola urobená.

Na záver rezidenčného pobytu Marilou v ateliéri navštívili študentky textilu SPŠ Samuela Mikovíniho a v rámci formátu Open Studio/Otvorený ateliér v sobotu 29. júna aj široká verejnosť. Výsledné dielo, na ktorom autorka tu v Banskej Štiavnici pracovala, bude počas mesiaca júl vystavené v priestore Display BSC, ktorý je súčasťou Galérie Jozefa Kollára.

Čo je TROJICA AIR?

TROJICA AIR je nový rezidenčný priestor, ktorý vzniká na ruinách mestskej štruktúry, v miestach, ktoré sú situované v centre starého mesta, doteraz ale nenašli svoje využitie. Na začiatku roka 2019 tu základnou rekonštrukciou vznikol nový rezidenčný byt a samostatný ateliér. Ateliér je v rámci Mesta kultúry (a veríme, že aj v budúcich rokoch) miestom, kde pozvaný umelec/umelkyňa tvorí a stretáva sa s publikom v rámci formátu Open Studio.

Za projektom TROJICA AIR v roku 2019 stojí o.z. Štokovec, priestor pre kultúru, ktorý realizuje už 10 rokov úspešnú platformu Banská St a nica Contemporary (BSC). TROJICA v roku 2019 privíta umelcov/umelkyne a kolektívy, ktoré sa vo svojej tvorbe priamo inšpirujú lokálnym prostredím a témami.

Pod dramaturgiou projektu TROJICA AIR v roku 2019 sú podpísaní Zuzana Bodnárová a Svätopluk Mikyta (BSC) a Lucia Tkáčová (HIT galéria).

Hlavným partnerom projektu v roku 2019 je Fond na podporu umenia.

Zuzana Bodnárová, Štokovec,
priestor pre kultúru

Štiavnica nielen strieborná očarila

Divadelné putovanie za neobjaveným pokladom Banskej Štiavnice v podaní hereckej skupiny Stratený groš má za sebou už niekoľko repríz. Reakcie divákov sú veľmi pozitívne a niektoré z nich sme sa rozhodli vám sprostredkovať.

Ako hodnotíte divadelné predstavenie?

Slávka (46): Predstavenie sa páčilo celej našej rodinke natoľko, že sa pohrávame s myšlienkou, že sa naň pridáme pozrieť aj druhý raz. Herecké výkony boli ohromné a my sme sa cítili, akoby sme sa v čase posunuli o pár storočí dozadu.

Lukáš (22): Od úplného začiatku bolo cítiť nadšenie, s akým nás herecký súbor viedol po rôznych kútoch Štiavnice a zasypával informáciami. Aj keď informácií bolo za hodinku a pol mnoho, neprichádzalo do úvahy, že by ste sa nudili a pomaly prestávali počúvať, všetko bolo podané veľmi poučne a zábavne. Odporúčam všetkým ľuďom, ktorí by si chceli trošku skultúrniť letné dni.

Čo sa Vám páčilo zo všetkého najviac?

Martina (34): Veľké plus bolo, že sme za pokladom, ktorý sme na konci predstavenia objavili, museli putovať a nepostávali sme len na jednom mieste. Okrem toho, že sme videli skvelé divadelné pred-

stavenie o našom rodnom meste, sme vďaka stúpaniu do štiavnických kopcov urobili niečo aj pre našu postavu do plaviek. (smiech)

Renáta (27): Pre mňa bol zlatý klíneček programu práve záver predstavenia. Absolútne som ho nečakala a bola som veľmi milo prekvapená. Osobne si myslím, že z neho plynie veľké ponaučenie do života a núti človeka zamyslieť sa nad svojimi hodnotami a nad tým, čo je vlastne na tomto svete najdôležitejšie.



Zistili ste počas predstavenia niečo, čo ste predtým ani len netušili?

Peter (64): Ako rodený Štiavničan som bol na toto predstavenie veľmi zvedavý, chcel som vedieť, či ma niečo prekvapí. Musím uznať, že niektoré veci z histórie nášho mesta by som si mal ešte preštudovať, najmä čo sa týka rodiny Rösslovej. Ale na druhej strane som veľmi rád, že som si oprášil vedomosti, ktoré som nadobudol ešte ako žiak základnej školy. So sebou som zobral aj vnúťatá, pre ktoré to bol veľký zážitok a až do večera

diskutovali o tom, čo sa im páčilo najväčšmi a ako by oni konali na mieste jednotlivých postáv.

Róbert (40): Pre mňa bola nová takmer každá informácia z predstavenia, pretože zo Štiavnice nepochádzam, aj keď sa na toto miesto vždy radi s rodinou vraciame – či už na prechádzky centrom alebo sa okúpať na niektorom z jazier počas horúcich letných dní. Najviac zo všetkého ma prekvapilo, koľko významných osobností zo Štiavnice pochádza a koľko ich tu tvorilo.

Netušil som, že Sládkovič svoje veľdielo Marína tvoril práve tu. Až doteraz som si myslel, že ho napísal niekde vo svete. Veľmi poučné putovanie, plné výborných hereckých výkonov, ktoré sprevádzala živá hudba a dobrá nálada.

Termíny ďalších repríz predstavenia Štiavnica nielen strieborná alebo Mešťania, básnici a Náckovia: 20. júla, 4. augusta, 17. augusta, 1. septembra.

Foto: L. Lužina

Odpovede spracovala
Lucia Matejová

Kalendár podujatí

**Otvorenie výstavy:
PRÍBEH ZNAČKY
PLETA**

piatok 19.7 o 17:00

Starý zámok, Starozámocká
40/10, B. Štiavnica

Pridte sa pozrieť do podkrovia Starého zámku a spoznať príbeh textilného priemyslu v Banskej Štiavnici.

Štiavnica nielen strieborná alebo Mešťania, básnici a Náckovia (repríza)

sobota 20.7 od 16:00 do 17:30

nedela 4.8 od 16:00 do 17:30

Začiatok putovania: Radničné námestie, Immaculata (za MsÚ)
Putovanie hercov a divákov so živou hudbou, spevom, tancom za károu šťastia.

**Pusť ju k vode
(Belianske jazero)**

utorok 6.8 od 13:00 do 18:00

Belianske jazero

Mestská knižnica sa vydáva za svojimi čitateľmi ku atraktívnym miestam a prináša so sebou aj zbierku zaujímavých kníh, hostí i občerstvenie pre tých, ktorí si nájdu čas na dobrú literatúru a chcú sa porozprávať na témy s ňou súvisiace. O 17.00 nás čaká autorské čítanie a debata so spisovateľom Jurajom Červenákom. Budeme hovoriť nielen o tom, čo píše, ale aj o tom, čo rád číta.

Bližšie informácie o podujatiach na www.facebook.com/almaziastianica,
www.almaziastianica.sk

Almázia

Špeciálna príloha Štiavnických novín.

Redakčná rada: Hubert Hilbert, Alica Hrnčiríková, Daniel Harvan.

Návrh designu: I. Palečková. Vydavateľ: Mesto Banská Štiavnica. **Samostatne nepredajné.**

Hlavný partner
projektu



Tento projekt bol podporený z verejných zdrojov poskytnutých Fondom na podporu umenia. Príloha reprezentuje výlučne názor autorov a fond nezodpovedá za obsah publikácie. Príloha je súčasťou projektu Banská Štiavnica 2019: Renovácia identity, ktorý z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia